

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Struktur i høyere utdanning - SAKS

Det vises til O-sak 15/14, S-sak 22/14 og til styreseminar om saken 27.-28. august d.å.

Siden forrige styremøte har NTNU møtt kunnskapsministeren for å drøfte ulike problemstillinger knyttet til struktur i høyere utdanning. NTNUs delegasjon bestod av fungerende styreleder Nils Kristian Nakstad, Karin Røding, Elise Landsem, Helge Holden, Gunnar Bovim og Ida Munkeby. Pga. værforholdene ble møtet med NTNU avholdt på Gardemoen (sammen med noen få representanter fra andre institusjoner).

Kunnskapsministeren er innforstått med at styret på sitt møte 5. november mest sannsynlig *ikke er rede til å fatte vedtak om fusjon* eller andre organisatoriske samarbeidsløsninger med andre institusjoner i dette styremøtet. Det synes mer sannsynlig at styret kan fatte vedtak om hvilke konkrete samarbeid/fusjoner NTNU ønsker å utrede videre. I det ligger det også en vurdering av hva som ikke er aktuelt. Vårt utgangspunkt må være at vår internasjonale ambisjon, vår strategiske handlingsevne og vår evne til å opprettholde og utvikle kvalitet skal styrkes.

På forrige møte ba styret rektor om å fortsette utredningsarbeidet langs de akser som er skissert i NTNUs innspill til Kunnskapsdepartementet. Det vil bli gitt muntlige presentasjoner i møtet om status for arbeidet nasjonalt og ved NTNU og om ulike potensielle modeller for styring og ledelse knyttet til tettere organisatorisk samarbeidsløsning/fusjon med en annen institusjon.

Det er satt i gang et eget arbeid for å se på hvordan samarbeidet mellom NTNU og SINTEF kan bli enda bedre. Organisatorisk samarbeid og tilknytning mellom de to organisasjonene vil være en del av arbeidet. (se S-sak 25/14.)

Onsdag 24.09 inviterte NTNU samtlige institusjoner som tilbyr teknologi/ingeniørutdanning i Norge til et møte. Utgangspunktet var oppdraget fra Kunnskapsministeren til alle statligere høyere utdanningsinstitusjoner. I oppdraget bes store institusjoner eksplisitt vurdere sin nasjonale rolle og hvordan institusjonen kan styrkes gjennom sammenslåing med andre og hvordan institusjonen kan bidra til å løfte kvaliteten på utdanning og forskning ved andre institusjoner. Målet for arbeidet med stortingsmeldingen om struktur i universitets- og høyskolesektoren er høyere kvalitet i sektoren. En foreløpig oppsummering av møtet ligger som vedlegg. (Vedlegg 1)

Rektor ved Høgskolen i Gjøvik og NTNU har hatt flere sonderingssamtaler siden oppdraget kom. Det ble også arrangert en workshop mellom sentrale personer ved HiG og NTNU. Fra NTNUS side bidrar samtalene med HiG til vår generelle tenking rundt hvordan vår nasjonale rolle innen teknologi kan

utvikles. Det ble laget et felles dokument etter samtalene med HiG som ser på potensielle muligheter og utfordringer knyttet til en sammenslåing mellom institusjonene (Se vedlegg 2). Dokumentet omhandler NTNU og HiG, men kan også bidra til å illustrere forhold som vil være relevante i andre mulige samarbeidsrelasjoner.

Vi har samlet nøkkeltall for en del institusjoner. Tallene er presentert i vedlegg 3.

Det er stor interesse for denne prosessen blant ansatte og studenter ved NTNU. Rektor er opptatt av at alle parter skal kunne medvirke til NTNUs synspunkter. Det er derfor lagt stor vekt på åpenhet og informasjon om arbeidet. Det er lagt ut informasjon på NTNUs internsider om viktige milepæler og hva som diskuteres når.

Vedlegg 1

SAKS og teknologi – Foreløpig oppsummering av møte ved NTNU 24.09.14 fra SAKS-sekretariatet.

Tilstede:

Statssekretær Bjørn Haugstad KD, rektorer/dekaner fra Universitetene i Agder, Oslo, Tromsø, Stavanger, Bergen, NTNU, NMBU, Høgskolene i Gjøvik, Narvik, Bergen, Oslo og Akershus, Sør-Trøndelag, Buskerud og Vestfold, Sogn og Fjordane, Stord/Haugesund, Telemark, Østfold, Ålesund. Rektor Gunnar Bovim innledet om NTNUs arbeid med SAKS ut frå KDS oppdrag. Han pekte på problembeskrivelsen: at kvaliteten på forskningen ikke er god nok, at vi har for mange små og sårbare utdanninger, at flere institusjoner sliter med rekruttering og gjennomføring. Disse punktene gjelder også for NTNU.

Statssekretær Haugstad innledet deretter, og pekte på at problembeskrivelsen passer godt med bilde av status for teknologiutdanningen nasjonalt. Han sa videre at det også er i mellomrommet mellom SAK og S at mange løsninger for teknologiutdanningen ligger – mer forpliktende samarbeid mellom institusjonene like gjerne som sammenslåinger. Han utfordret deltakerne til å tenke på hvilke samarbeidsløsninger som kan finnes. Samtidig reflekterte Haugstad over dilemmaet med samarbeidsløsninger som krever myndighetsutøvelse over styrenivå, samtidig som institusjonene (og departementet) ønsker å bevare/styrke den enkeltes autonomi.

Hver enkelt institusjon som var tilstede presenterte sine synspunkter på mulig samarbeid og eventuelle sammenslåinger, med utgangspunkt i det overordnede målet om å utvikle faglig kvalitet.

Viktige momenter som kom fram var:

- De ulike institusjonene var enige om behovet for kvalitetsutvikling men det var tydelig at det er ikke, og kommer ikke til å bli én modell for samarbeid om teknologiutdanning og forskning i Norge. De ulike institusjonene vil finne løsninger som passer sin egenart.
- Flere institusjoner framholdt viktigheten av det særpreget de har: *regional forankring mot nærings- og arbeidsliv, og profesjonsorientert utdanning. Men det betyr ikke nødvendigvis at institusjonen er regional. Næringslivet de samarbeider med er lokalisert i en region, men opererer globalt.*
- Flere av institusjonene pekte på regionale samarbeidsløsninger, eksempel gjennom å danne en form for clusters eller konsortier og eventuelt fellesstyre på enkeltområder.
- UiA har lansert et initiativ til å lage en forpliktende plan for samarbeid om teknologi med en rekke institusjoner. Et slikt «konsortium» kan være et viktig supplement og en konstruktiv konkurrent til NTNU. Aktuelle stikkord for en slik konstruksjon er Graduate Schools og store forskningsprosjekter
- De vestlandske institusjonene var samstemte på at det er kompetansemangel i næringslivet i regionen innen ingeniørfag. Det ble pekt på stor fare for «brain drain» dersom vestlandske studenter drar til Trondheim. Erfaringene viser at de ikke i stor nok grad returnerer til Vestlandet.
- Institusjonene i Bergen var tydelige på at det er behov for å utvikle et større volum på sivilingeniørutdanningen i Bergen og at de to institusjonene sammen er store og tunge nok til å gjøre det.
- Utvikling av nettverket UH Vest pekes på som alternativ for økt samarbeid, som et alternativ til organisatoriske sammenslutninger.
- Flere institusjoner ga uttrykk for at det er nødvendig å lage større institusjoner for å heve den faglige kvaliteten

- Enda flere var opptatt av ulike forpliktende samarbeidskonstruksjoner - uten å fusjonere.
- Flere uttrykte uansett motstand mot fisjoner som resultat av sammenslåinger.
- Det ble framhevet av alle at det er nødvendig med er vinn/vinnsituasjoner for begge institusjoner for å få til gode samarbeidsløsninger. Avtaler om samarbeid må være robuste og langsiktige. Flere institusjoner pekte på behovet for å ha en mer aktiv eier dersom samarbeidsformer som ikke innebærer en fusjon skal fungere. Departementet må gi tydelige signaler til institusjonene.
- Både for høyskolene og universitetene vil det være interessant å videreutvikle faglig samarbeid gjennom felles forskningsprosjekter (SFF, SFI, FME, overfor Horisont 2020 etc)
- Et samarbeidsgrep kan være å utvikle fellesgrader innen master- og ph.d.-utdanningen
- Samarbeid om laboratorier er også et viktig utviklingsområde
- Som NTNU ønsker flere universiteter å få et nærmere samarbeid med nærliggende forskningsinstitutter (UiO, UiS og NMBU) for å utvikle kvalitet i den teknologiske forskningen
- Flere pekte på den nasjonale finansieringsmodellen som viktig faktor for samarbeidsløsninger
- Det ble spørsmål ved om teknologiutdanningene ville stått seg godt i en evaluering. Det er i dag mange små, marginale teknologiutdanningene innen teknologi. Det er mulighet for å benytte teknologi for å skape nye læringsformer. Teknologi kan føre til at geografisk lokalisering av campus ikke er avgjørende.

Signaler om NTNUs rolle:

- NTNU bør ikke gjennom eventuelle sammenslåinger lokalt og nasjonalt utvikle en for sterk monopolistisk posisjon – det er ikke ønskelig å gå i retning av ett nasjonalt teknologiuniversitet
- NTNU må ikke innta eller få en NOKUT-rolle for teknologiutdanning
- NTNUs rolle kan ligge i den brede kompetansen innen teknologi
- NTNUs posisjon som et ledende kompetansemiljø innen teknologi må utnyttes bedre til fordel også for høyskolene
- De fleste høyskolene ønsker ikke sammenslåing med NTNU, gjennom å bli en «satellitt»-campus . NTNU ble utfordret til å tydeliggjøre hva man mener med satellittbegrepet. Betyr det tett integrasjon med nåværende struktur ved NTNU, eller skal satellittene få utvikle seg videre som egne enheter og få bygge på egne fortrinn?
- De fleste høyskolene ønsker et tettere samarbeid med NTNU omkring master- og ph.d.-utdanning
- Noen institusjoner ga tydelig uttrykk for at de så en tydelig arbeidsdeling med NTNU, mht. bachelor/masterutdanning. Noen sa også at å utvikle samarbeid med NTNU er viktig for kvaliteten i utdanningene ved institusjonene.
- Noen høyskoler (små og teknologitunge) synes en sammenslåing med NTNU for å styrke kvalitet ved begge institusjoner kan være et interessant alternativ (HiG, HiN.)

Vedlegg2

Høgskolen i Gjøvik og Norges teknisk naturvitenskaplige universitet – momenter om sammenslåing

I forbindelse med SAKS-prosessen som kunnskapsministeren har iverksatt, så har ledelsen ved HiG og NTNU møttes for å diskutere fordeler og ulemper ved en eventuell sammenslåing av de to institusjonene.

Det har vært to møter. Ett, hvor også rektorene ved institusjonene deltok, på Gardermoen 19 juni. På det møtet var det enighet om at det skulle arrangeres en workshop som skulle se på tre fagområder, bærekraftig produksjon, informasjonssikkerhet, IKT og helse. (Det betyr at det er noen områder hvor det finnes felles interesser som ikke er vurdert, for eksempel media og økonomi)- Det ble avholdt en workshop ved NTNU 22. august. Dette dokumentet oppsummerer diskusjonene på workshopen.

Utgangspunkt:

NTNU og HiG er enige om at samtaler om sammenslåing vil være på bakgrunn av en felles visjon hvor NTNU tar en sterkere nasjonal rolle for å styrke og koordinere teknologiforskningen og teknologiutdanning i Norge. Dette er en strategi som skal gi Norge en styrket internasjonal posisjon både for sine utdanningsprogrammer og forskning, styrke Norges evne til konkurransedyktig verdiskaping, styrke strategiske områder av norsk arbeidsliv og industri, øke institusjonenes samlede evne til å vinne internasjonal forskningsfinansiering, og heve kvaliteten i både forskning og undervisning ved de deltakende institusjonene.

For å nå disse målene er det en fordel om flere institusjoner enn HiG går inn i NTNU under denne strategien.

Det følger at fusjonen derfor skal bidra til å styrke HiGs sterke forskningsambisjoner, så vel som geografiske og tematiske industriområder. HiG har på få år utviklet sterke fagmiljøer og komplette utdanningssøyler på flere av sine satsingsområder, og skal ikke reduseres til å bli en bachelorfabrikk for NTNU.

Det er viktig å ta med i helhetsbildet de tette relasjoner som i dag eksisterer mellom HiG og HiL og mellom NTNU og HiST. Relasjonene til Sintef Raufoss Manufacturing (SRM), som er etablert på Raufoss, er også en viktig del av bildet. HiG har et nært samarbeid med SRM, et samarbeid som vil bli enklere og kan styrkes som følge av en fusjon.

Diskusjonen mellom partene er i første omgang drevet av hvordan fagområdene ved HiG kan forstås i en NTNU-kontekst. HiG har tre hovedområder, informatikk (inkludert informasjonssikkerhet og medieteknologi), ingeniørfag (inkludert bærekraftig vareproduksjon) og helse (inkludert innovasjon i omsorgsfeltet). I tillegg utvikler høgskolen en interessant ledelses- og økonomiutdanning. Helseaktiviteten ved HiG er ikke utgangspunktet for en fusjon mellom HiG og NTNU. Imidlertid er det funnet en rekke tangeringspunkter. Det er enighet om at dersom teknologimiljøene finner sammen bør det kunne være godt grunnlag for helsemiljøene ved de to institusjonene til å sette seg sammen for å finne løsninger til beste for begge parter. Hverken HiG eller NTNU ser det tjenlig eller nødvendig å diskutere en oppsplitting av HiG hvor bare deler av HiG fusjoneres inn med NTNU. Tvert i mot, ser partene at alle aktivitetene på HiG kan knyttes godt opp mot NTNUs eksisterende fagområder og struktur.

Utfordringer – på tvers av fagområdene

Mulige politiske utfordringer

En del politikere har ambisjoner på regionens vegne og ønsker en selvstendig regionalt forankret akademisk institusjon. Mange vil peke på at NTNU dominerende rolle innenfor teknologi («alt styres fra Trondheim») er uheldig.

Mulige organisatoriske utfordringer

NTNU og HiG ser ikke på en fusjon som et grep for å skape effektivitetsgevinster for å redusere administrasjon, men for å eksekvere en ambisiøs internasjonal og nasjonal strategi, og nå målene i den strategien. Eventuelle administrative gevinster ved en fusjon skal brukes til å styrke evnen til å eksekvere på den strategien. En fusjon skal altså både gi nasjonale gevinster og gevinster for partene involvert.

Hvordan får man dette best til? Bør de fagmiljøene ved de to institusjonene integreres slik at fagmiljøene plasseres inn i NTNUs fakulteter? Bør miljøene på Gjøvik ha «selvråderett» og være en egen enhet?

I dag har HiG som en liten høyskole stor strategisk omstillingsevne og det kan være en fare for at «lettbeintheten» ved en liten institusjon blir borte.

Mulige utfordringer grunnet geografisk avstand

Uansett hvilken organisasjonsmodell man skulle velge, så vil 40 mil mellom campus medføre utfordringer mht. daglig kontakt mellom fagmiljøer og ledelse.

I hvilken grad skal man forvente mobilitet av studenter og akademisk stab mellom HiG og NTNU? Og i hvilken grad er den egentlig ønsket?

Mulige utfordringer med å nå NTNUs nåværende strategiske mål

NTNUs strategi fordrer en ambisjon om å være internasjonalt fremragende. Det krever at vi selv har fagmiljøer i verdensklasse, og at vi søker samarbeid med andre ledende kunnskapsmiljøer i verden. Det bør avklares og tydeliggjøres hvordan en fusjon med HiG kan bidra til å realisere denne ambisjonen.

For NTNU er forholdet til HiG interessant av flere grunner. En grunn er relasjonen til industrien på Gjøvik/Raufoss og en styrking av NTNUs evne til innovasjon og verdiskaping i den norske vareproduksjonsektoren. En annen grunn er HiGs sterke fagmiljøer i informatikk og informasjonssikkerhet. HiG fargeteknologimiljø er unikt og har høy internasjonal standing. Informasjonssikkerhetsmiljøet ved HiG er komplementært til miljøet ved NTNU, og har samlet et sterkt partnerkonsortium. Det samlede informasjonssikkerhetsmiljøet i den fusjonerte organisasjonen vil ha stor tyngde internasjonalt. Til slutt kan det nevnes at en fusjon med HiG vil gi NTNU et tydelig fotfeste på Østlandet.

For HiG så er merkevaren til NTNU til hjelp for å eksekvere sin startegi, styrke sin internasjonale tilstedeværelse, og utvikle fagmiljøene videre. Både knyttet til nasjonal rekruttering av studenter, relasjoner til norske samarbeidspartnere innen FoU og for deltakelse i EUs virkemidler for høyere utdanning og forskning.

Hvordan sikrer man at merkevaren til NTNU opprettholder sitt kvalitetsstempel? NTNU er svært opptatt av at et vitnemål fra NTNU skal være et tegn på kvalitet. Institusjonens renomme og kvalitet er i stor grad avhengig av at NTNU klarer å rekruttere de aller beste studentene.

Vedlegg 3

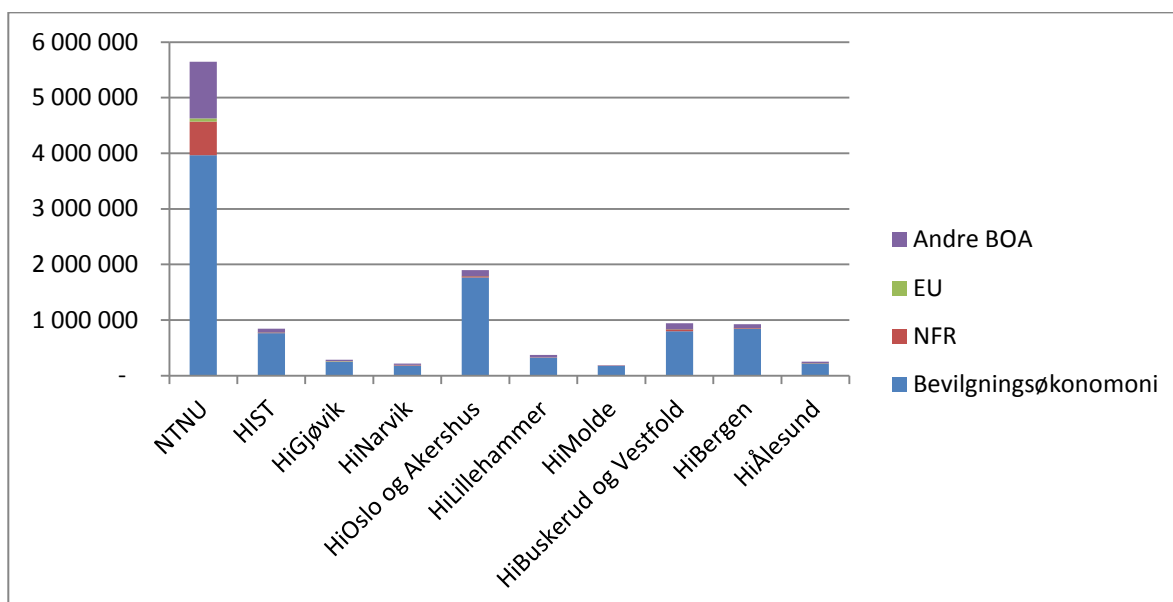
SAKS - Noen nøkkeltall for utvalgte høyskoler

I SAKS-seminaret 26. og 27. august ønsket styremedlemmer noen nøkkeltall som gav en bilde av høyskolenes virksomhet sammenlignet med NTNU. I dette notatet har vi valgt ut høyskolene som er omtalt i de fire delutredningene om teknologi, økonomi, helse og lærerutdanning. Høgskolen i Lillehammer er med for de har eksplisitt sagt at dersom Høgskolen i Gjøvik fusjonerer med NTNU, så bør Høgskolen i Lillehammer gjøre det samme. Notatet presenterer gjennom figurer indikatorer som sier noe om innsatsfaktorene: økonomi, ansatte, studenter og areal og resultater: avlagte grader, studiepoeng, publikasjonspoeng og sampublisering. I en egen figur er det gjort et enkelt forsøk på å beskrive institusjonenes profil mht. undervisnings- og forskningsintensitet. I tillegg inneholder vedlegget noen grafer som illustrerer i noe større detalj virksomheten ved HIST.

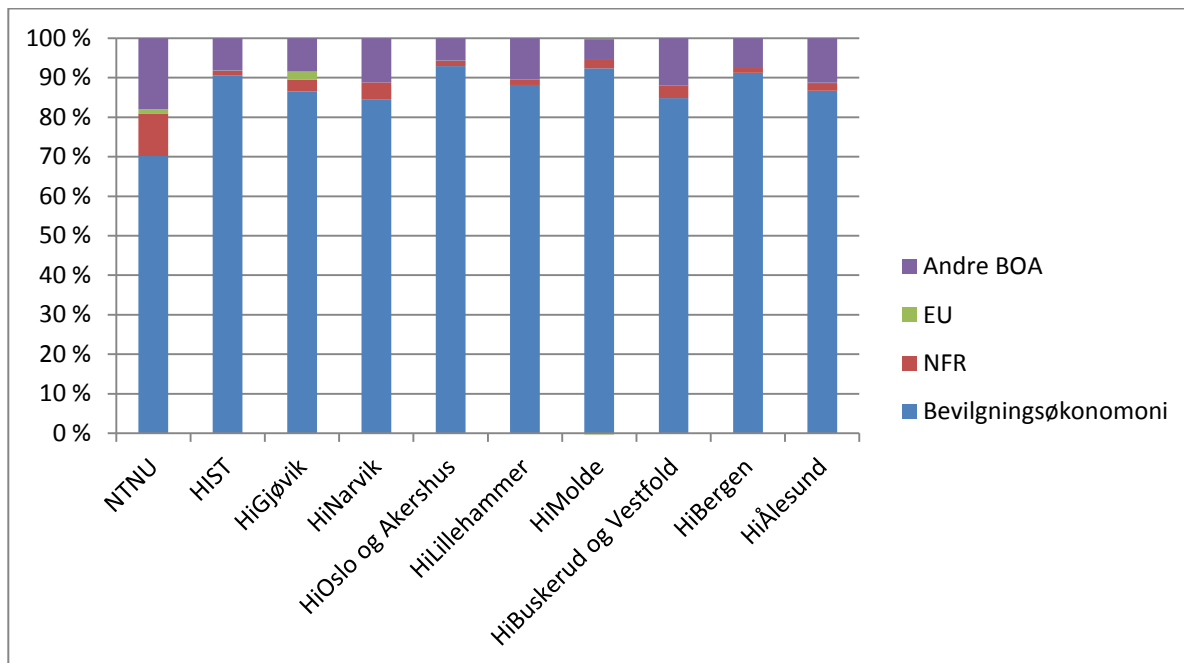
1. Innsatsfaktorer

1.1 Økonomiske ressurser

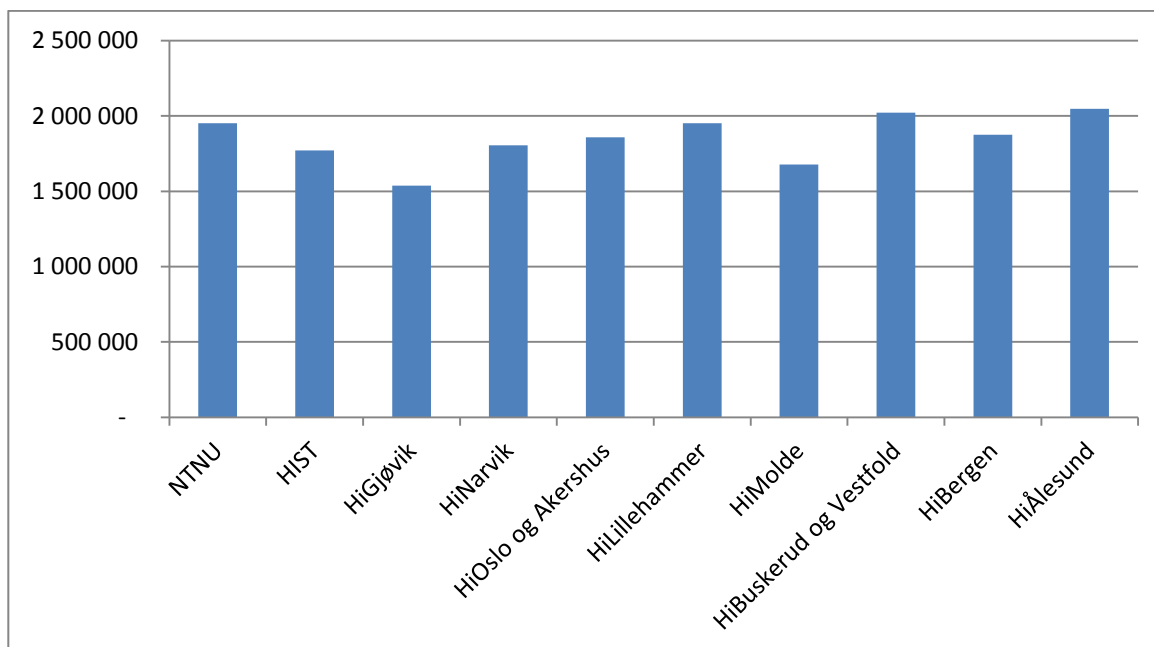
Figur 1: Økonomiske ressurser (1 000 kr)

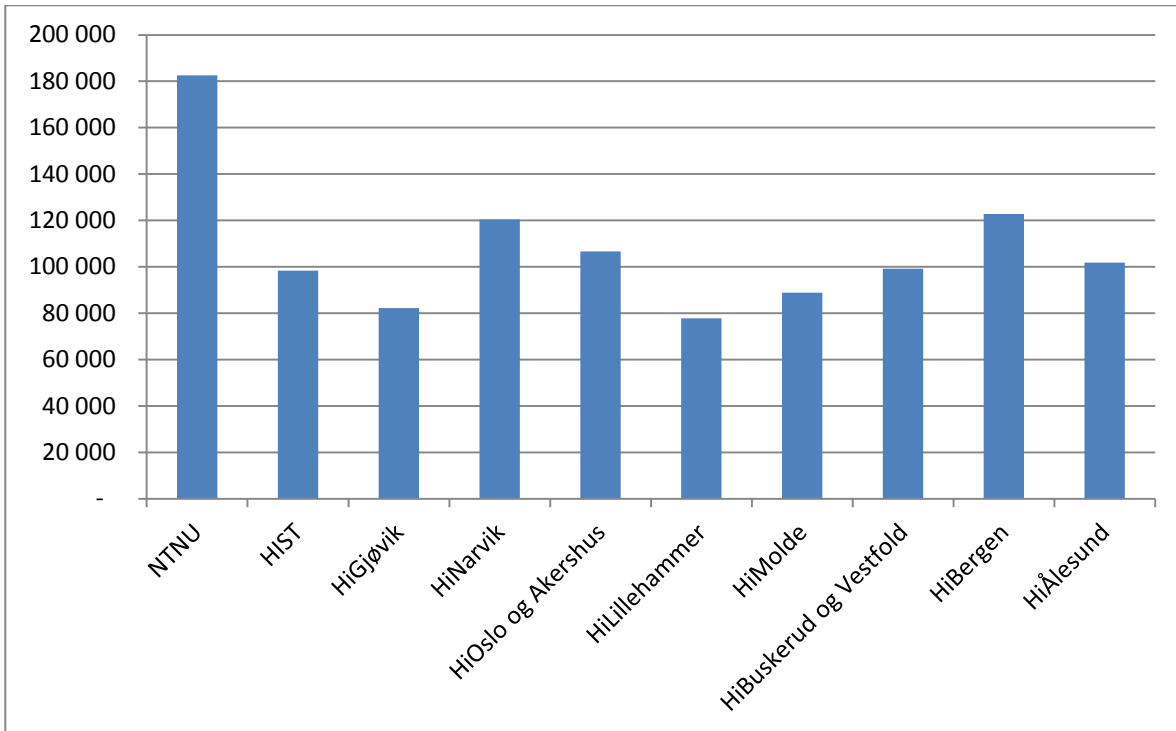
Figur 2: Finansieringskildenes relative andel av de økonomiske ressursene

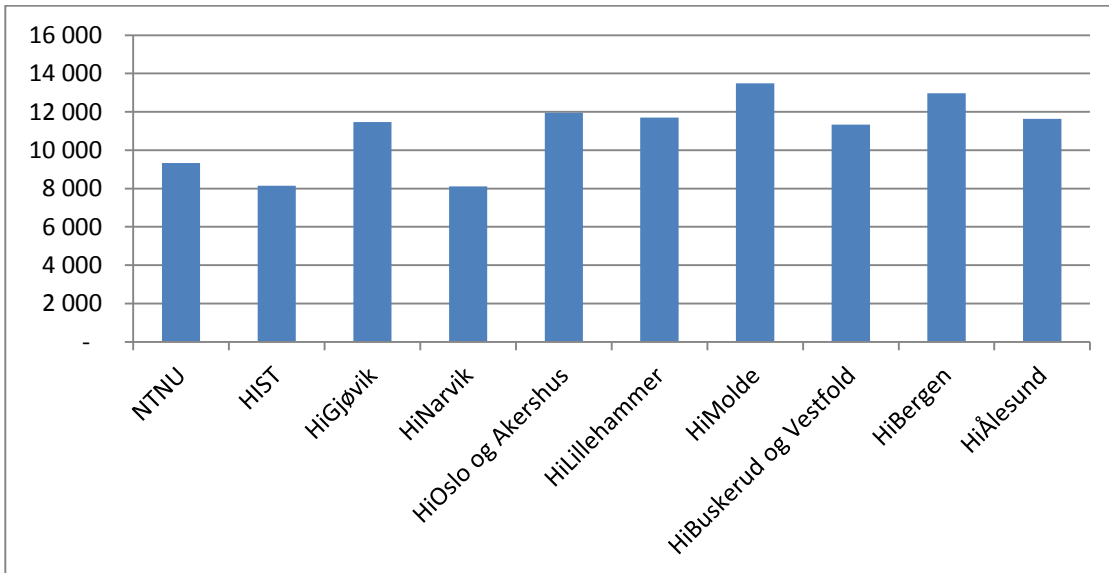
Figur 3: Bevilgning pr. undervisnings- og forskerstilling inkl. stipendiater

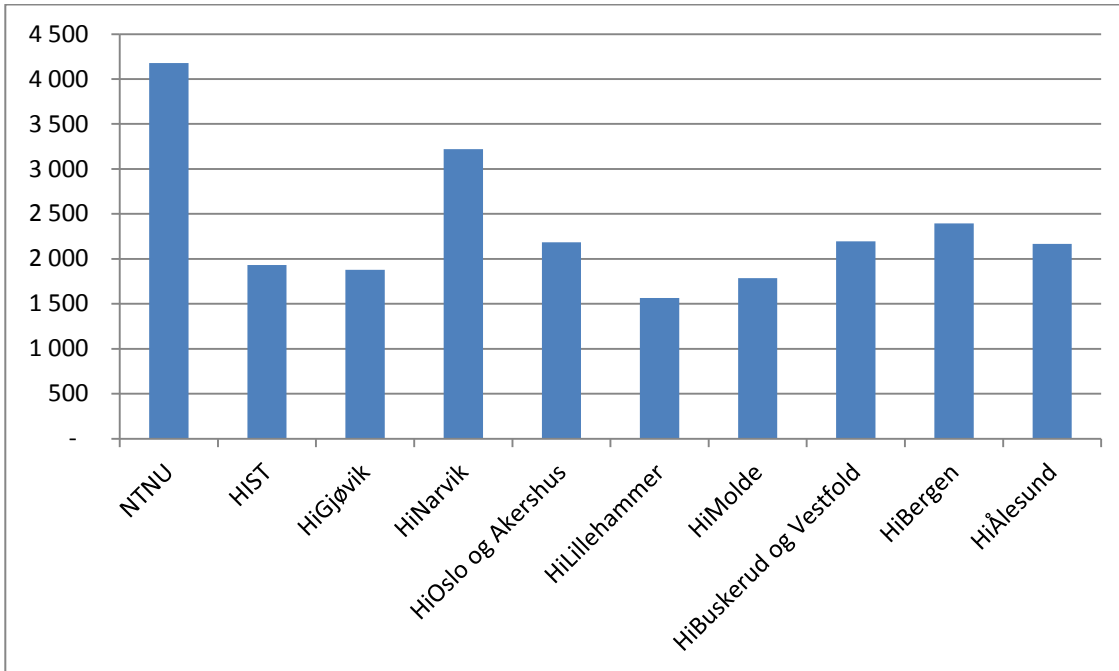
Figur 4: Bevilgning pr. student

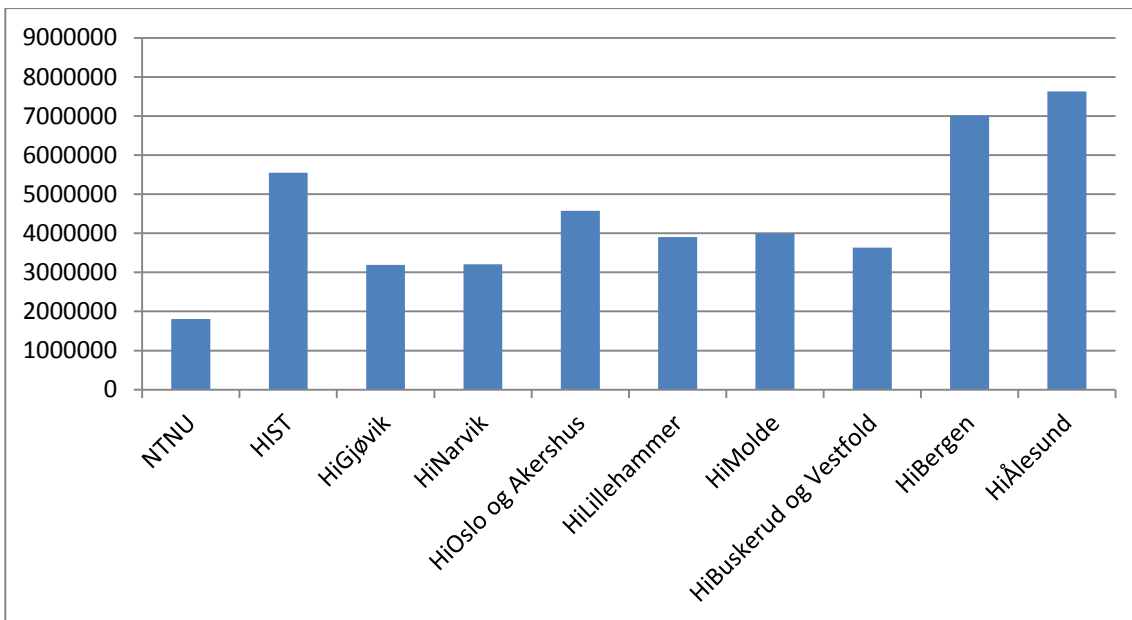
Figur 5: Bevilgning pr. kvm.

Figur 6: Kostnad pr. studiepoeng

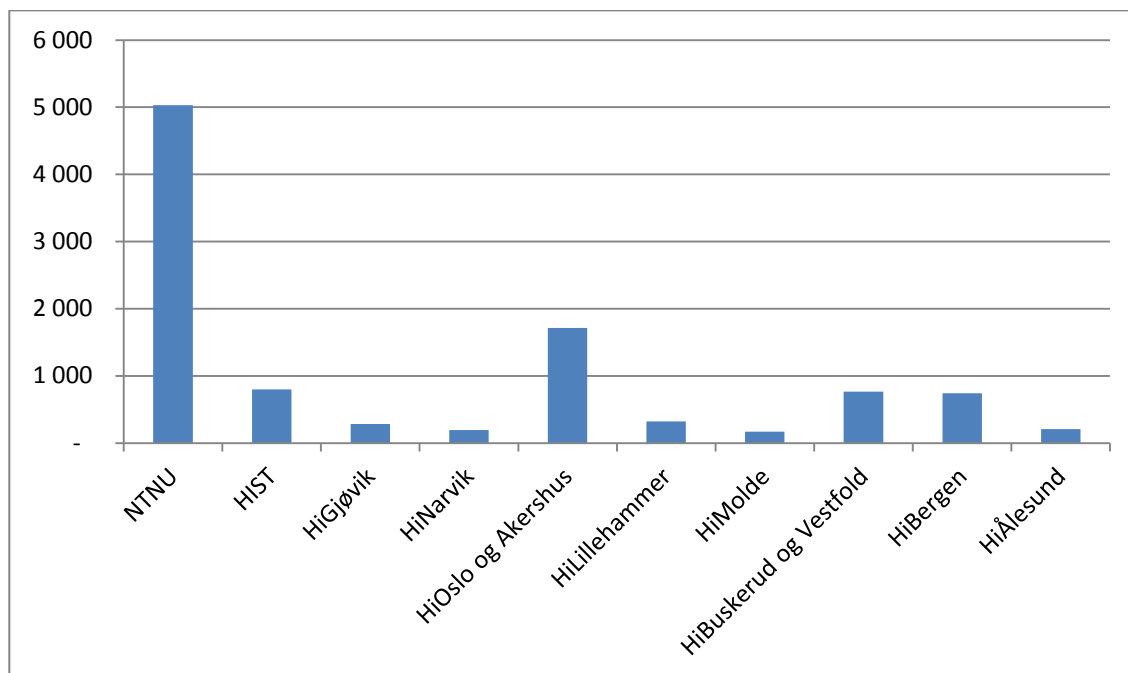

Figur 7: Kostnad pr. publikasjonspoeng

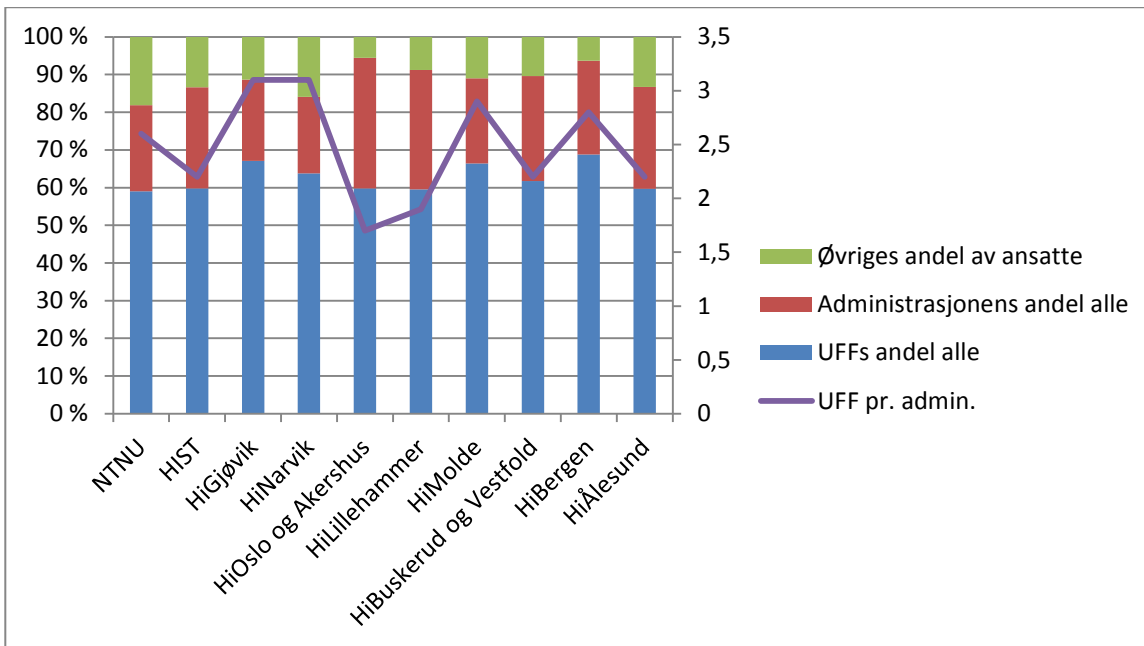

1.2 Ansatte

Figur 8: Totalt antall ansatte

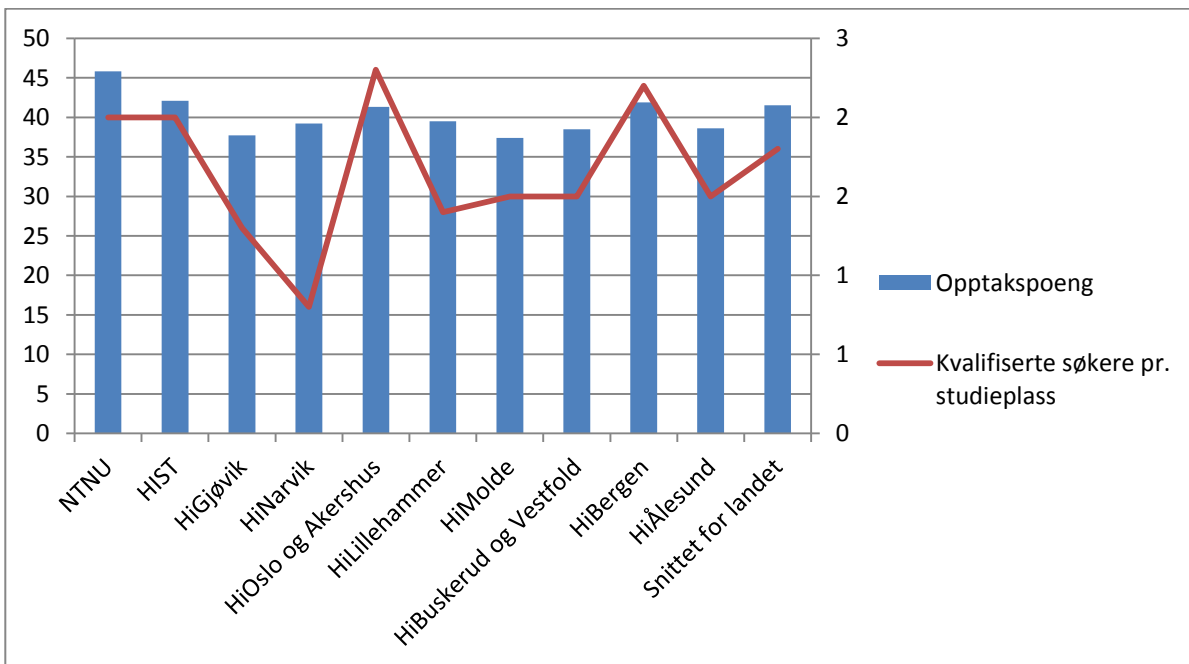

Figur 9: Fordeling mellom ulike stillingsgrupper og antallet forsker- og undervisningstilstilling pr. administrativt tilsatt

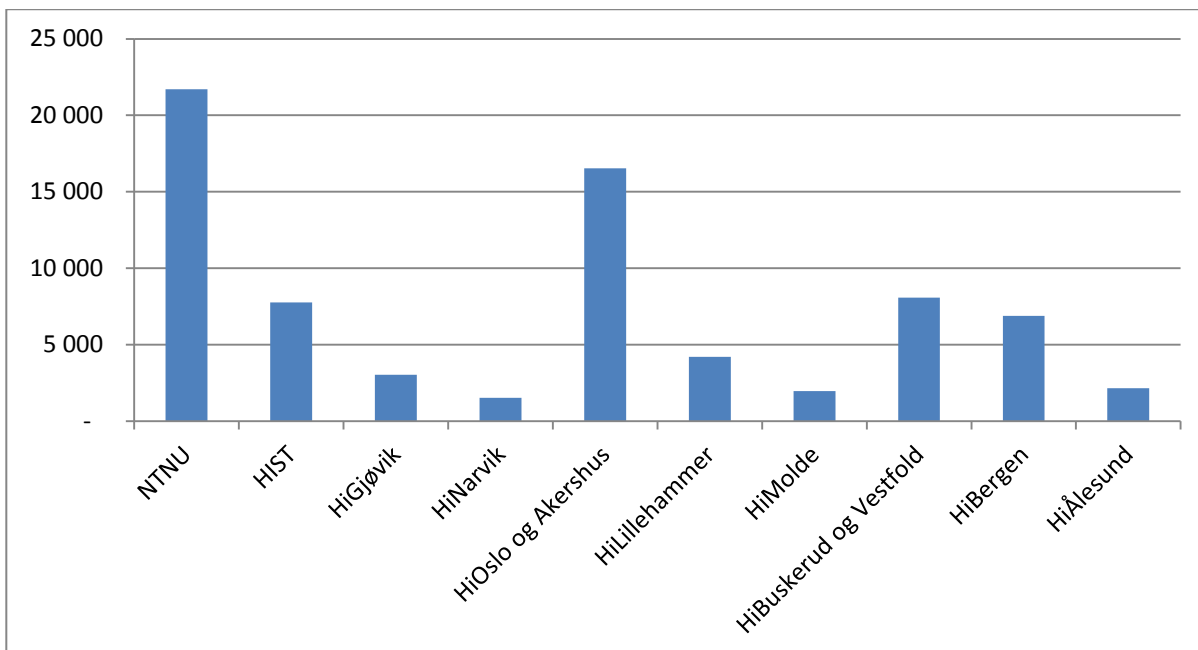

1.3 Studenter

Figur 10: Opptakspoeng og kvalifiserte søkere pr. studieplass

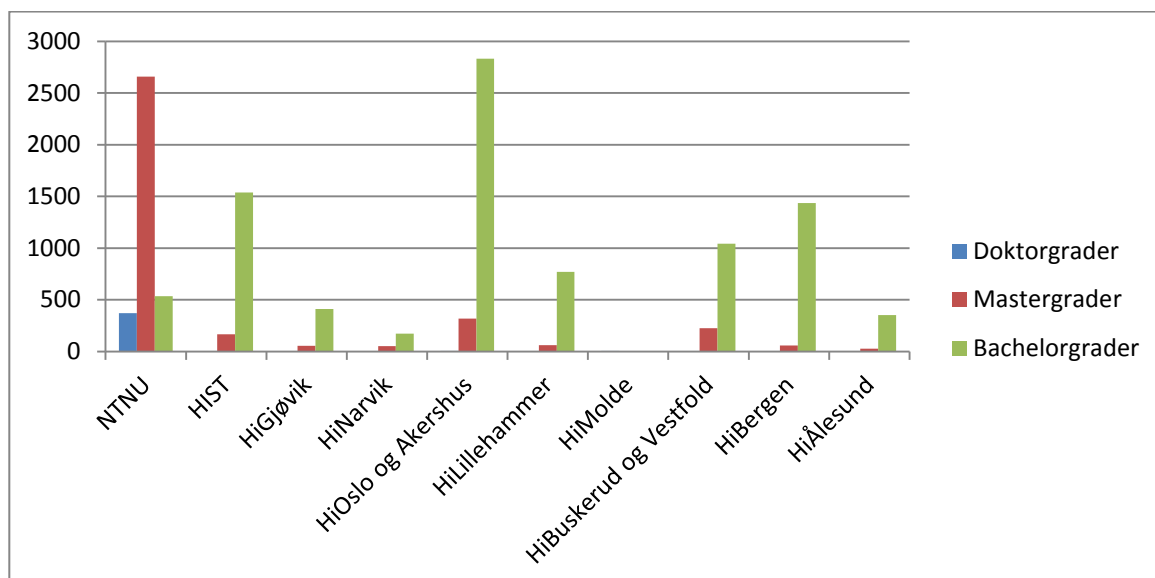

Figur 11: Registrerte studenter

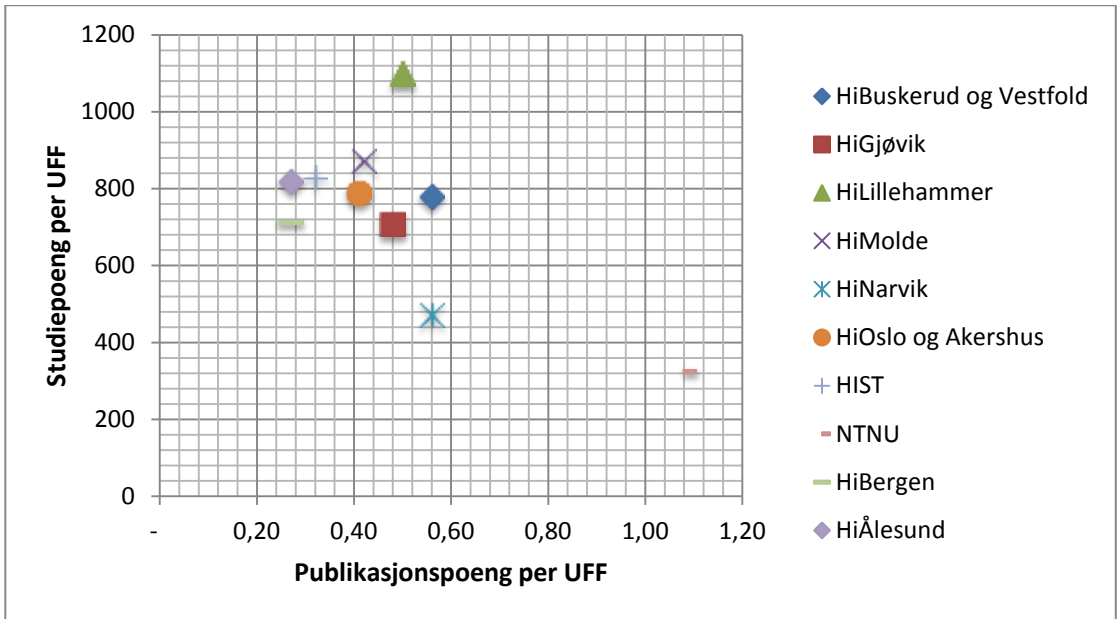

2. Resultater – Output

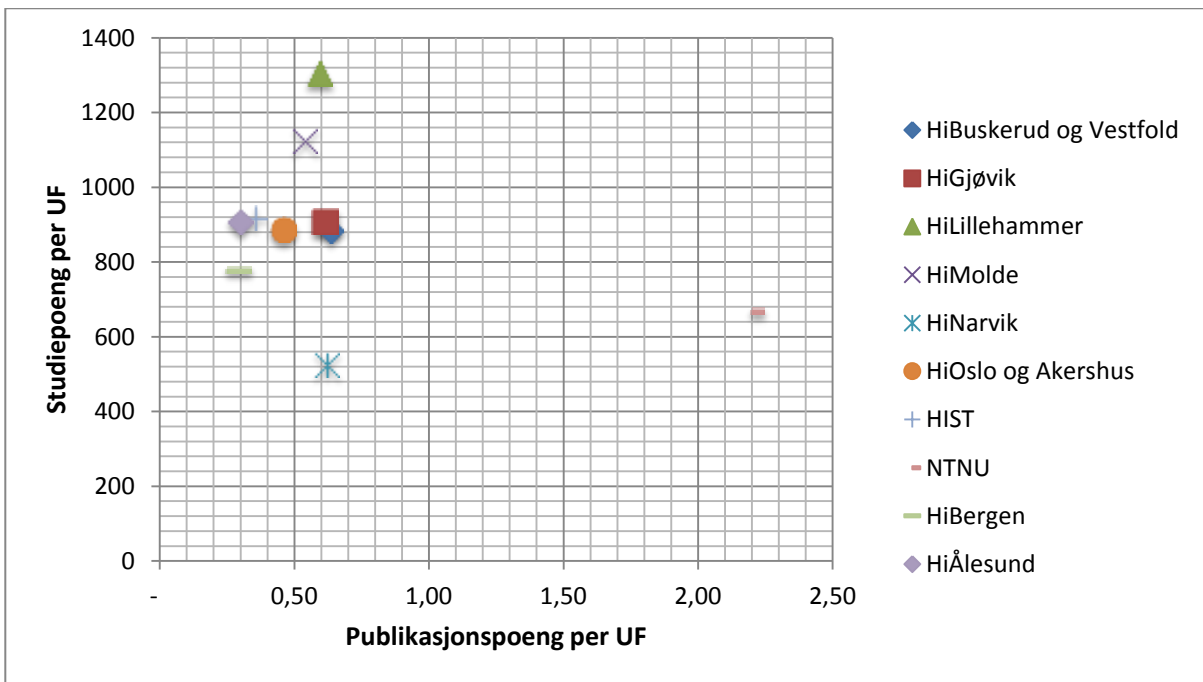
Figur 12: Fullførte grader i 2013

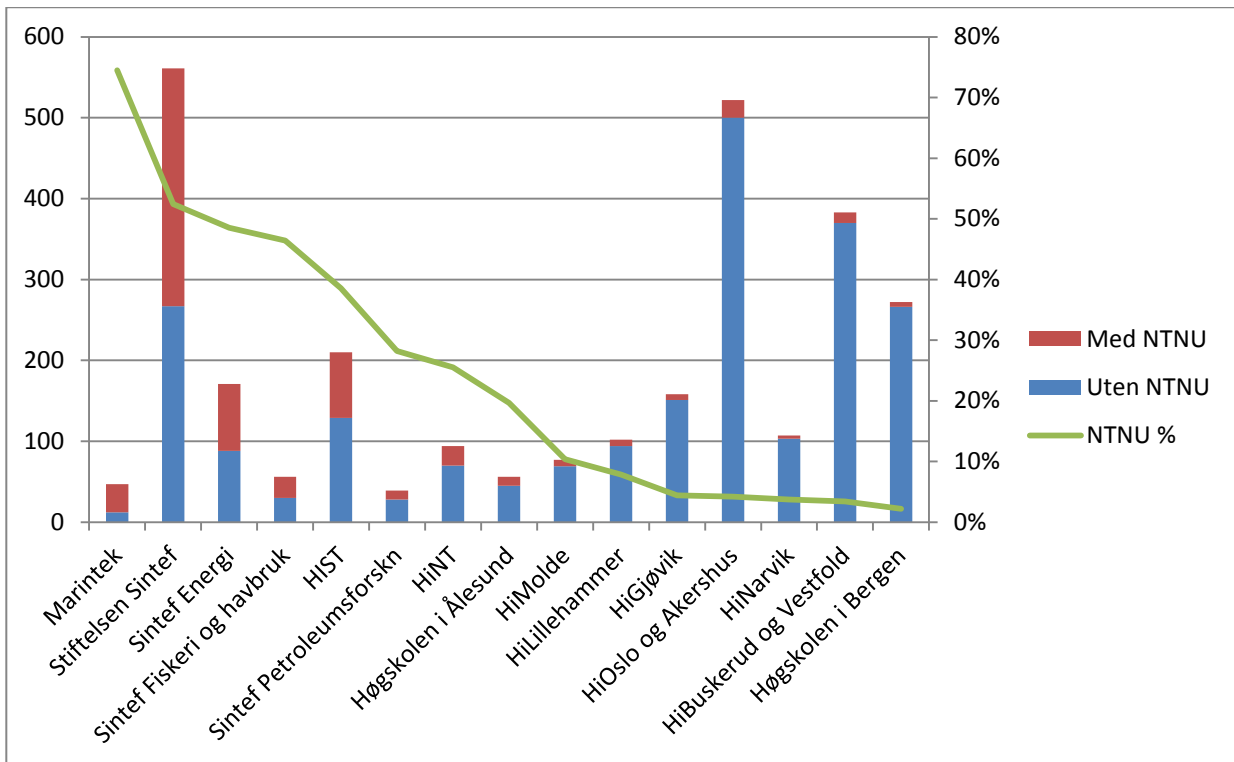
Figur 13: Publikasjonspoeng og studiepoengproduksjon pr. undervisnings- og forskerstilling inkl. stipendiater (UFF)

Figur 14: Publikasjonspoeng pr. undervisnings- og forskningsstilling (UF)

Figur 15: Sampublisering

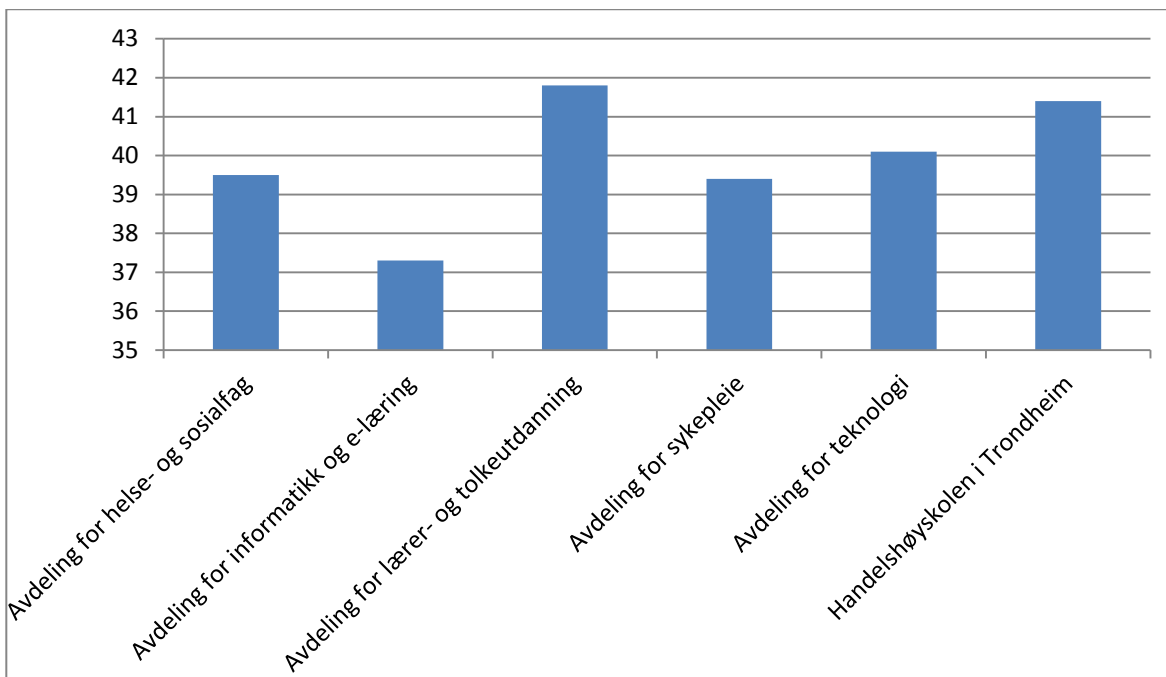

3. Utdypende nøkkeltall for HIST

Figur 16: Ansatte i undervisnings- og forskerstilling

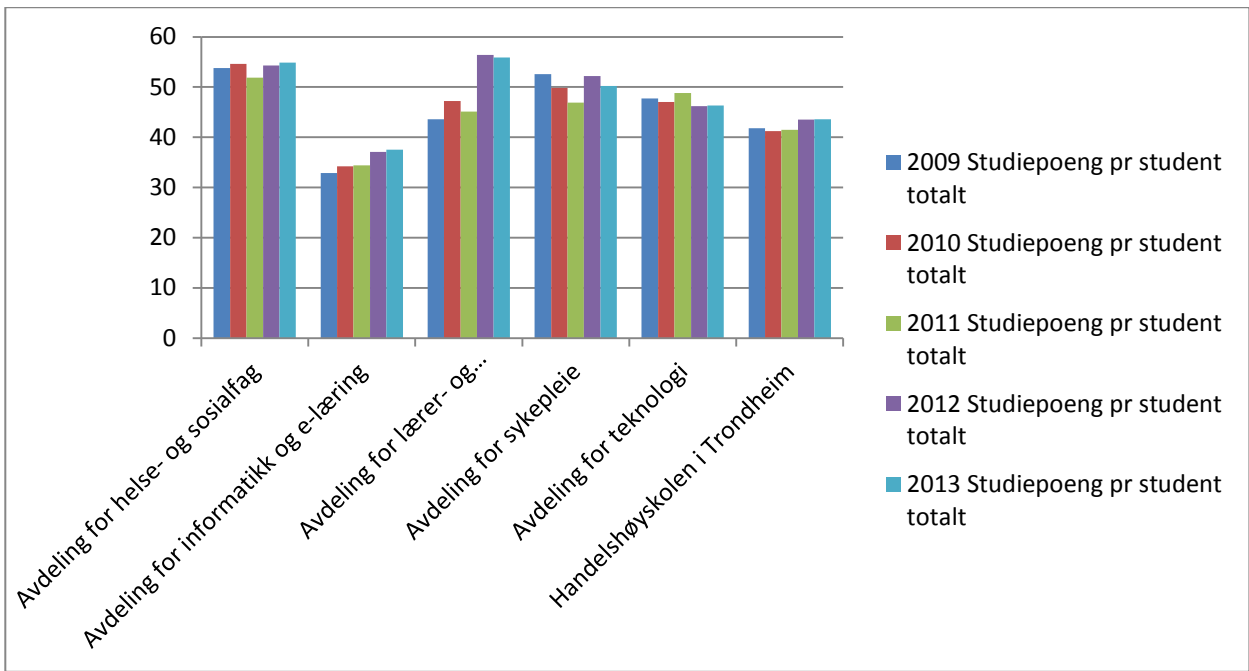
Figur 17: Opptakspoeng

Figur 18: Antall registrerte studenter fordelt på studieområde

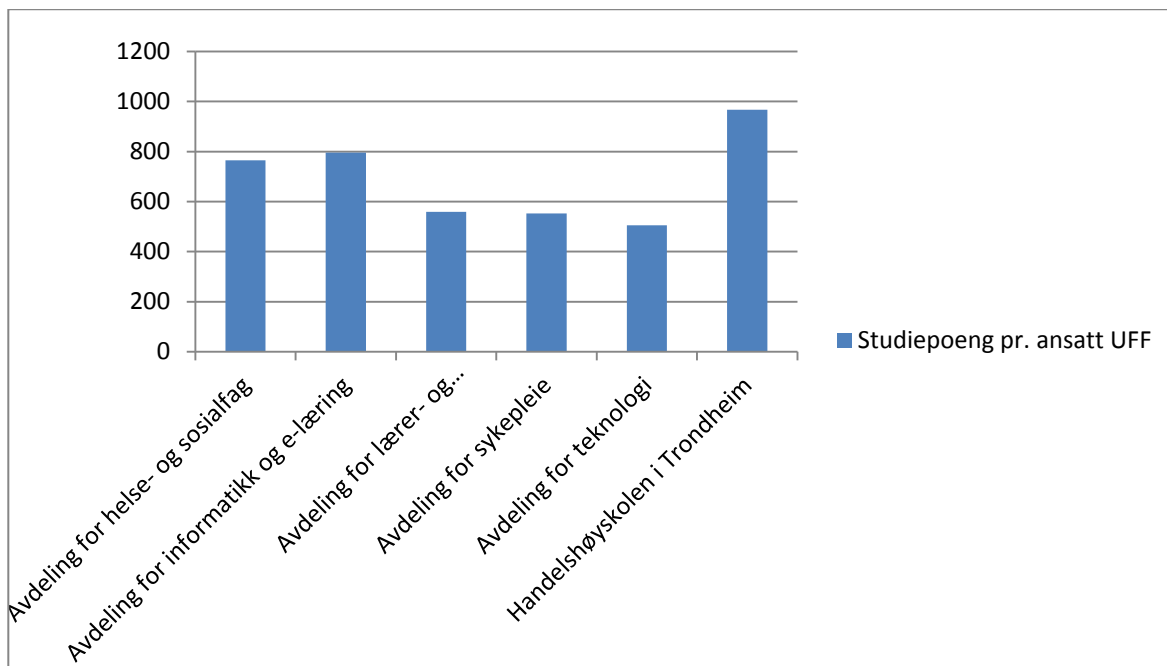
Figur 19: Avlagte studiepoeng pr. student

Figur 20: Fullførte bachelorgrader

Figur 21: Studiepoeng pr. ansatt i undervisnings- og forskerstilling

Figur 22: Publikasjonspoeng totalt og pr. stilling

